

Спирін О.М.

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

WEB-ОРИЄНТОВАНІ ЗАСОБИ МОНІТОРИНГУ ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати наукових досліджень, наукова та науково-технічна продукція все частіше подається у вигляді електронних ресурсів, що зумовлює проблеми уточнення, розширення складу та видів інформаційно-комунікаційних засобів моніторингу впровадження таких результатів і розроблення науково-обґрунтованих способів, методів та прийомів їх застосування. Є потреба у використанні новітніх технологій моніторингу впровадження результатів досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук, де особливо це стосується робіт, спрямованих на вирішення теоретичних і методичних проблем використання ІКТ в освіті, психолого-педагогічного обґрунтування розроблення цих технологій для забезпечення функціонування та розвитку освітніх систем. Тому актуальними постають проблеми добору відкритих web-орієнтованих систем моніторингу процесу освітнього впровадження результатів науково-педагогічних досліджень (НПД).

Для здійснення моніторингу впровадження результатів наукових робіт створюються web-орієнтовані системи, до складу яких входять відповідні засоби.

Відповідно до запропонованої в [1] класифікації систем моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень варто розглядати й web-орієнтовані засоби, що входять до складу таких систем. За таким підходом виділяють *засоби моніторингу оприлюднення, засоби моніторингу розповсюдження й засоби моніторингу використання продукції*, створеної в межах дослідження.

До складу таких засобів входять:

– web-орієнтовані ресурси і сервіси мережі Інтернет, що можуть використовуватися виконавцями досліджень (окремими науковцями, науковими колективами, науковими установами) для інформаційної підтримки наукової діяльності з оприлюднення, розповсюдження і використання створеної в межах дослідження продукції;

– засоби моніторингу впровадження такої продукції, зокрема засоби збирання, опрацювання (в тому числі аналітичне), зберігання та подання даних про стан оприлюднення, розповсюдження й використання наукової продукції.

Використання web-орієнтованих ресурсів і сервісів як засобів оприлюднення результатів НПД має забезпечити, по-перше, опублікування продукції за результатами НПД та доступ до неї користувачів мережі Інтернет, і, по-друге, підтримку моніторингу – автоматизацію процесів збирання, опрацювання та подання даних про кількісні й якісні характеристики такого публікування.

Публікація продукції за результатами наукових досліджень може здійснюватися з використанням різноманітних мережних ресурсів і сервісів. Часто відомості про хід виконання науково-дослідних робіт, про проміжну і кінцеву продукцію та іноді й сама продукція можуть оприлюднюватися на **офіційних web-сайтах наукових установ та ВНЗ**. Зазначимо, що такий спосіб оприлюднення, розповсюдження та використання результатів враховують окремі сучасні міжнародні web-орієнтовані інформаційні системи, наприклад webometrics, для встановлення різних рейтингів навчальних закладів. Це зумовлює певні вимоги щодо подання та доступу до наукової продукції, розміщеної на відповідних web-сайтах [5].

Проте повноцінно підтримати міжнародну ініціативу відкритого доступу (м. Будапешт, 2001р.) та ефективно "забезпечити вільний доступ до результатів наукових досліджень, створених за рахунок коштів державного бюджету України" [3], не можна не врахувавши двох основних підходів світової практики реалізації відкритого доступу, що передбачають використання: перший – електронних відкритих журнальних систем, а другий – відкритих електронних архівів (інституційних репозитаріїв) або, по-іншому, відкритих науково-освітніх електронних бібліотек (ЕБ) наукових установ та навчальних закладів [2].

З огляду на вирішення завдання моніторингу впровадження результатів НПД основним засобом варто вважати **науково-освітні електронні бібліотеки**. Адже до таких ЕБ, як відкритих електронних архівів, науковими установами та вищими навчальними закладами зазвичай вносяться усі види/типи наукової продукції, зокрема й статті, опубліковані у відкритих електронних наукових фахових виданнях.

Серед програмних платформ ЕБ, використання яких орієнтоване на тематичні наукові дослідження, найпоширенішою є EPrints [4, 112-113]. Розроблена на цій платформі ЕБ НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>) дозволяє оприлюднювати й переглядати продукцію різного типу в межах певних колекцій, зокрема за темою НПД, та мати доступ до автоматично сформованих даних щодо кількості публікацій за роками проведення НПД або щодо якісних характеристик оприлюднення – розподілом публікацій на групи за їх типами в межах року.

Варто зазначити, що відкриті електронні журнали виступають не лише ефективними web-орієнтованими засобами оприлюднення проміжних результатів НПД шляхом публікації

наукових статей, а й розповсюдження таких результатів та проведення відповідного моніторингу.

У ході дослідження розглянуто низку web-орієнтованих засобів для процесуального оприлюднення результатів НПД. Експериментальним шляхом підтверджено, що для моніторингу оприлюднення результатів НПД з наявних та поширених web-орієнтованих сервісів і ресурсів можна рекомендувати такі засоби, як електронні бібліотеки, зокрема розроблені на програмній платформі EPrints, та електронні відкриті журнальні системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень / В. Ю. Биков, О. М. Спірін, Л. А. Лупаренко // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 1. – С. 3-25.
2. Електронні інформаційні бібліотечні системи наукових і навчальних закладів: монографія / [Спірін О. М., Іванова С. М., Новицький О. В. та ін.]. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 176 с.
3. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] / [затвердж. Законом України від 9 січ. 2007 р. № 537-V] // web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16#n14>.
4. Спірін О. М. Аналіз програмних платформ для створення інституційних репозитаріїв [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, О. Р. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – № 2 (34). – С. 101-115. – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/821/632>.
5. Франчук В.М. Основні рекомендації щодо підвищення ступеня представлення ВНЗ в глобальній мережі Інтернет [Електронний ресурс] / В. М. Франчук // Web-сайт "Служба порталу: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова". – 2012. – Режим доступу : <http://www.sp.npu.edu.ua/index.php/9-uncategorised/5-osnovni-rekomendatsii-shchodo-pidvyschennia-stupenia-predstavlennia-vnz-v-hlobalnii-merezhi-internet>.